

Grundläggande granskning Gr 13/2021

Regionstyrelsens uppsikt över följsamhet till fullmäktiges reglemente för intern kontroll år 2021

Foto: Jonas Westling

April 2022
Malin Hedlund
Revisionskontoret
Diarienummer: REV 18-2021

Innehåll

1. Sammanfattande analys	3
2. Bakgrund	4
Fullmäktiges reglemente för intern kontroll	4
Iakttagelser i 2020 års granskning	4
Granskningens genomförande	5
3. Styrelsens roll att leda och samordna	6
Styrelsens regionövergripande tillämpningsanvisningar	6
Styrelsens stöd till nämnderna	6
4. Styrelsens uppsikt över arbetet med intern kontroll	7
Styrelsens utvärdering av arbetet med intern kontroll	7
Regionstyrelsens bedömning av den interna kontrollen	7
Nämndernas följsamhet till reglementet för intern kontroll	8
5. Styrelsens rapportering till fullmäktige	9
6. Uppföljning av 2020 års rekommendationer	9
7. Svar på revisionsfrågor	10
Bilaga 1 Nedbrytning av revisionsfrågor	11

1. Sammanfattande analys

Regionstyrelsen har utvecklat sin uppsikt över övriga styrelser och nämnders följsamhet till reglementet för intern kontroll. Det finns dock delar av uppsikten och uppdraget om att leda och samordna den interna kontrollen som styrelsen kan fortsätta utveckla. Styrelsen bör bland annat bli mer aktiv och överväga vilka åtgärder som behöver vidtas med anledning av styrelsens utvärdering av den interna kontrollen. Granskningen visar att styrelser och nämnder i huvudsak uppfyllde kraven i fullmäktiges reglemente för intern kontroll. Det finns dock brister i arbetet med intern kontroll som behöver åtgärdas.

Rekommendationer till regionstyrelsen

- För att skapa bättre förutsättningar för uppsikten behöver styrelsen tydliggöra och ställa högre krav på hur övriga styrelser och nämnder ska rapportera till styrelsen om resultaten och arbetet med den interna kontrollen.
- Utveckla utvärderingen och analysen av arbetet med den interna kontrollen i regionen. Besluta om åtgärder för att rätta till identifierade brister.

Rekommendationerna kommer att följas upp i nästa års granskning.

2. Bakgrund

Regionstyrelsen ska enligt kommunallagen leda och samordna förvaltningen av regionens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamheter. I februari 2021 beslutade regionfullmäktige om ett reviderat reglemente för intern kontroll. I sin revisionsplan för år 2021 beslutade revisorerna att granska om regionstyrelsen hade uppfyllt sin uppsiktsplikt över att övriga styrelser och nämnder följde fullmäktiges reglemente för intern kontroll.

Fullmäktiges reglemente för intern kontroll

Styrelserna och nämnderna är enligt kommunallagen ansvariga för att säkerställa att den interna kontrollen inom sina ansvarsområden är tillräcklig. I reglementet för intern kontroll tydliggör fullmäktige styrelsernas och nämndernas ansvar och roller i arbetet. Ansvar innebär enligt fullmäktige att styrelserna och nämnderna varje år ska besluta om en plan för den interna kontrollen. Planen ska utgå från en riskanalys och uppföljningen av planen ska rapporteras till nämnden. Styrelserna och nämnderna ska också årligen utvärdera och göra en samlad bedömning av sin interna kontroll och vid behov vidta åtgärder för att rätta till identifierade brister.

Regionstyrelsen har ett övergripande ansvar som innebär att styrelsen ska besluta om regionövergripande tillämpningsanvisningar för intern kontroll samt säkerställa att övriga styrelser och nämnder får stöd i arbetet. Styrelsen ska också årligen utvärdera och göra en bedömning av den interna kontrollen i regionen.

Iakttagelser i 2020 års granskning

År 2020 utvecklade regionstyrelsen uppsikten över övriga styrelser och nämnders följsamhet till reglementet för intern kontroll. Revisorerna bedömde dock att det fanns delar av uppsikten som styrelsen kunde utveckla. Bland annat behövde styrelsen vara mer aktiv och överväga vilka åtgärder som behövde vidtas. Styrelsen behövde också utveckla sin återrapportering till fullmäktige.

Rekommendationer i 2020 års granskning

Revisorerna rekommenderade styrelsen att arbeta med följande områden:

- Fortsätt utveckla uppsikten över övriga styrelser och nämnders arbete med intern kontroll. Var aktiv vid utvärderingen av det samlade systemet för intern kontroll i regionen. Bedöm resultatet av utvärderingen och besluta om åtgärder för att rätta till eventuella brister.
- Utveckla rapporteringen till fullmäktige om den interna kontrollen. Rapporteringen bör innehålla:
 - Styrelsens samlade bedömning om styrelsens och de övriga nämndernas interna kontroll.
 - Om kontrollerna visat på några allvarliga brister.
 - Vilka åtgärder som är vidtagna för att rätta till brister i den interna kontrollen.

Regionstyrelsens yttrande

I oktober 2021 yttrade sig regionstyrelsen över granskningen. Av yttrandet framgick åtgärder som styrelsen vidtagit eller planerade att vidta:

- Styrelsen hade i mars 2021 beslutat om tillämpningsanvisningar för intern kontroll. Anvisningarna hade enligt styrelsen tydligare former för utvärdering och bedömning av intern kontroll. Anvisningarna skulle också skapa bättre förutsättningar för styrelsen att utöva sin uppsikt över nämndernas interna kontroll.
- Ett systemstöd för intern kontroll skulle implementeras. Styrelsen bedömde att systemstödet på sikt skulle skapa bättre möjligheter för ett transparent och effektivt system för intern kontroll.
- Enligt reglementet för intern kontroll som fullmäktige beslutade om i februari 2021 skulle styrelsen lämna en årlig rapport till fullmäktige. Rapporten skulle bestå av en bedömning av regionens interna kontroll.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att ge underlag till revisorerna för deras bedömning av om regionstyrelsen uppfyllt uppsikten över att övriga styrelser och nämnder följer fullmäktiges reglemente för intern kontroll. För detta har följande revisionsfrågor besvarats i granskningen:

1. Har regionstyrelsen agerat tillräckligt i sin roll att leda och samordna arbetet med intern kontroll?
2. Har regionstyrelsen haft tillräcklig uppsikt under år 2021 av övriga styrelser och nämnders arbete med intern kontroll?
3. Har regionstyrelsens rapportering till fullmäktige om den interna kontrollen under år 2021 varit tillräcklig?
4. Har regionstyrelsen agerat tillräckligt med anledning av rekommendationerna i föregående års granskning?

Se bilaga 1 för hur frågorna brutits ned i granskningsarbetet.

Regionstyrelsens ansvar och arbete med den egna interna kontrollen som nämnd granskas i den grundläggande granskningen av regionstyrelsen för år 2021 (Gr 3/2021).

Revisionskriterier

Vår bedömning av styrelsens ansvarsutövande utgår från:

- Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 1 §
- Fullmäktiges reglemente för intern kontroll

Granskningens genomförande

Granskningens iakttagelser bygger till stor del på slutsatser från grundläggande granskningar år 2021 av styrelser och nämnder. Dessa rapporter finns publicerade på www.regionvasterbotten.se/revision. Därutöver har vi granskat regionstyrelsens protokoll och rapportering till fullmäktige samt styrelsens utvärdering av den interna kontrollen. Avstämning har genomförts med tjänsteperson inom

regionstyrelsens förvaltning med ansvar att samordna arbetet i regionen med intern kontroll.

Rapporten har kvalitetssäkrats av annan sakkunnig inom regionens revisionskontor och revisionsdirektör. Dessutom har tjänsteperson inom ekonomistaben samt ekonomidirektör och regiondirektör fått möjlighet att lämna synpunkter på rapportens innehåll.

3. Styrelsens roll att leda och samordna

Styrelsens regionövergripande tillämpningsanvisningar

I mars 2021 beslutade regionstyrelsen om regionövergripande tillämpningsanvisningar för styrelsernas och nämndernas arbete med intern kontroll (RS 2:4-2021). Enligt styrelsen var syftet med anvisningarna att förtydliga och utveckla fullmäktiges krav i reglementet för intern kontroll. Av anvisningarna framgick hur styrelserna och nämnderna skulle arbeta med: riskanalys, tillsynsplan, uppföljning och bedömning av den interna kontroll samt åtgärder.

I tidigare reglemente och riktlinjer för intern kontroll har fullmäktige och styrelsen använt begreppet internkontrollplan. För år 2021 använde de i stället begreppen tillsynsplan och tillsynsrapport.

Riskanalys och tillsynsplan

Enligt anvisningarna ska styrelsernas och nämndernas arbete med intern kontroll utgå från en årlig riskanalys i flera steg. Första steget innebär att identifiera och värdera risker. Därefter ska styrelserna och nämnderna besluta om riskerna ska ingå i nämndens tillsynsplan, hanteras på annat sätt eller accepteras.

Varje år ska styrelserna och nämnderna besluta om en tillsynsplan. Tillsynsplanen ska utgå från de identifierade riskerna. Till varje risk ska styrelserna och nämnderna besluta om kontroller. För varje kontroll ska det framgå hur och när kontrollen ska genomföras. Det ska också framgå vilken funktion som är ansvarig för att genomföra kontrollen och när resultatet av kontrollen ska rapporteras till nämnden.

Tillsynsrapport och bedömning

Enligt anvisningarna ska styrelserna och nämnderna i samband med delårsrapporten per augusti och årsrapporten ta fram en tillsynsrapport för intern kontroll. I tillsynsrapporten ska styrelserna och nämnderna redovisa vilka kontroller som är genomförda, resultat och bedömning av kontrollerna samt föreslagna eller vidtagna åtgärder.

I samband med årsrapporten ska styrelserna och nämnderna genomföra en årlig bedömning av nämndens interna kontroll. Den samlade bedömningen ska utgå från uppföljningen. Bedömningen ska genomföras utifrån graderingen *god intern kontroll*, *acceptabel intern kontroll* eller *bristande intern kontroll*. I anvisningarna specificerar styrelsen kriterier för de olika bedömningarna.

Styrelsens stöd till nämnderna

Regionen har under de senaste åren börjat arbeta mer processorienterat med intern kontroll. En strateg inom ekonomistaben berättar i intervju att ekonomistaben har identifierat en regionövergripande process för arbetet med intern kontroll som

regionens budgetchef är ägare för. Strategen är processledare och har ett särskilt uppdrag för arbetet och ska exempelvis stötta de övriga förvaltningarna i deras arbete med intern kontroll.

Strategen berättar också att ekonomistaben har tagit initiativ till ett informellt nätverk för styrelsernas och nämndernas arbete med intern kontroll. I nätverket sitter tjänstepersoner från förvaltningarna som har i uppdrag att samordna arbetet med intern kontroll på sin förvaltning. Nätverket samordnas och sammankallas av strategen på ekonomistaben. Strategen berättar att han i nätverket kan ta upp regionövergripande frågor och att tjänstepersonerna från förvaltningarna kan lyfta frågor om arbetet med den interna kontrollen inom sina förvaltningar. Gruppen träffas regelbundet och har också en gemensam digital arbetsyta. Ekonomistaben har också tagit fram mallar för riskanalys, internkontrollplan och uppföljning av kontrollerna.

Vår kommentar

Styrelsen har beslutat om tillämpningsanvisningar för styrelsernas och nämndernas arbete med intern kontroll. Anvisningarna konkretiserar kraven i fullmäktiges reglemente. Vår granskning visar också att ekonomifunktionen tillhandahållit mallar och informellt stöd till styrelserna och nämnderna i form av ett nätverk och digital arbetsyta.

4. Styrelsens uppsikt över arbetet med intern kontroll

Styrelsens utvärdering av arbetet med intern kontroll

Regionstyrelsen utvärderade styrelsernas och nämndernas arbete med intern kontroll i samband med årsredovisningen 2021. Iakttagelserna redovisades i en bilaga till årsredovisningen. Av årsredovisningen framgår att utvärderingen utgick från styrelsernas och nämndernas uppföljningar.

Av bilagan till årsredovisningen framgår bland annat följande slutsatser från styrelsens utvärdering:

- Styrelsernas och nämndernas uppföljning visade att det fanns vissa brister i den interna kontrollen. Styrelserna och nämnderna behövde, enligt styrelsen, tydligare bedöma hur allvarliga bristerna var.
- Verksamheterna hade tagit fram förslag på åtgärder. Det saknades dock uppföljning av om åtgärderna var genomförda och om åtgärderna hade fått effekten. Enligt styrelsen var det därför svårt att bedöma om åtgärderna var tillräckliga.

Regionstyrelsens bedömning av den interna kontrollen

I årsredovisningen bedömde styrelsen att Region Västerbotten för år 2021 hade en acceptabel nivå på den interna kontrollen. Styrelsen konstaterade dock att det fanns brister i arbetet med intern kontroll och att det fanns ett behov av att utveckla arbetet. Enligt styrelsen var det nödvändigt att precisera riskerna samt säkerställa att uppföljningen av åtgärderna var tillräcklig.

Styrelsens bedömning utgick från utvärderingen av arbetet med intern kontroll samt den bedömning som övriga styrelser och nämnder hade gjort av sin interna kontroll. Styrelsen beslutade inte om några åtgärder utifrån utvärderingen.

Nämndernas följsamhet till reglementet för intern kontroll

I tabellen nedan finns en sammanställning över de bedömningar som revisionskontoret gjort i de grundläggande granskningarna av styrelser och nämnders följsamhet till fullmäktiges reglemente för intern kontroll år 2021.

Revisionsfråga	RS	HSN	RUN	Folkhögskolestyrelsen	Patientnämnden
Har nämnden säkerställt att det finns dokumenterade riskbedömningar?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Har nämnden beslutat om en internkontrollplan?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Har nämnden säkerställt att internkontrollplanen motsvarar kraven i regionstyrelsens riktlinje för intern kontroll?	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej
Har nämnden följt upp arbetet med intern kontroll?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Har nämnden säkerställt att kontroller i internkontrollplanen är genomförda med tillräcklig kvalitet?	Delvis	Delvis	Delvis	Ja	Nej
Har nämnden bedömt resultatet av uppföljningen av intern kontroll?	Ja	Delvis	Ja	Nej	Ja
Har nämnden beslutat om tillräckliga åtgärder i händelse av att den interna kontrollen visat på brister?	Nej	Nej	Delvis	-	-

Vår kommentar

Det är positivt att regionstyrelsen har utvärderat och bedömt den interna kontrollen i regionen. Vi bedömer dock att styrelsen kan vara mer strategisk i sitt arbete. Det framgår inte av styrelsens protokoll vilka överväganden styrelsen gjorde eller vilka åtgärder styrelsen vidtog med anledning av resultaten.

Grundläggande granskningar visar att styrelserna och nämnderna i huvudsak uppfyllde kraven i fullmäktiges reglemente för intern kontroll. Styrelserna och nämnderna behöver dock utveckla kvaliteten i arbetet. I vissa fall är det svårt att värdera vilka kontroller som genomförts och vad resultatet blev. Styrelserna och nämnderna hade inte heller på ett tydligt sätt redovisat och följt upp de åtgärder som behövde genomföras. Regionstyrelsen uppmärksammade vissa av dessa brister i sin utvärdering.

Vi noterar att det av styrelsens tillämpningsanvisningar inte framgår att övriga styrelser och nämnder ska rapportera om sitt arbete med intern kontroll till regionstyrelsen. För att skapa förutsättningar för sin uppsikt bör styrelsen ställa högre krav på hur övriga styrelser och nämnder ska rapportera om sina resultat och arbeten med den interna kontrollen.

5. Styrelsens rapportering till fullmäktige

Regionstyrelsen rapporterade till fullmäktige om den interna kontrollen i samband med årsredovisningen 2021. Rapporteringen var översiktlig. Styrelsen uppgav att styrelserna och nämnderna hade identifierat och analyserat risker. Av rapporten framgick även att styrelserna och nämnderna hade beslutat om tillsynsplaner för arbetet med intern kontroll. I en bilaga till årsredovisningen redovisade styrelsen vilka bedömningar som styrelserna och nämnderna hade gjort av deras interna kontroll. För uppföljning av enskilda kontroller hänvisade regionstyrelsen till styrelserna och nämndernas egna rapporteringar.

I årsredovisningen konstaterade regionstyrelsen att styrelserna och nämnderna hade identifierat vissa brister i den interna kontrollen, men att bristerna som regel inte var allvarliga. Av redovisningen framgick inte om styrelsen själv eller någon annan nämnd hade vidtagit åtgärder utifrån de identifierade bristerna. Däremot rapporterade styrelsen att det fanns ett fortsatt behov av att utveckla arbetet med intern kontroll. Regionstyrelsens samlade bedömning var att den interna kontrollen i Region Västerbotten år 2021 hade varit på en acceptabel nivå.

Vår kommentar

Regionstyrelsen har utvecklat rapporteringen av den interna kontrollen till fullmäktige sedan förra året.

6. Uppföljning av 2020 års rekommendationer

Rekommendationer 2020 års granskning	Tillräckliga åtgärder	Vår kommentar
Fortsätt utveckla uppsikten över övriga styrelser och nämnders arbete med intern kontroll. Var aktiv vid utvärderingen av det samlade systemet för intern kontroll i regionen. Bedöm resultatet av utvärderingen och besluta om åtgärder för att rätta till eventuella brister.	Delvis	Styrelsen utvärderade och gjorde en samlad bedömning av regionens interna kontroll. Styrelsen konstaterade att det fanns vissa brister i arbetet, men beslutade inte om några åtgärder utifrån bristerna. Vi anser att styrelsen behöver bli mer aktiv i sin utvärdering och sina bedömningar.
Utveckla rapporteringen till fullmäktige om den interna kontrollen. Rapporteringen bör innehålla styrelsens samlade bedömning om den interna kontrollen, om kontrollerna visat på några allvarliga brister samt vilka åtgärder som är vidtagna för att rätta till brister i den interna kontrollen.	Ja	Styrelsen informerade fullmäktige om vilken bedömning styrelsen gjorde av den interna kontrollen. Styrelsen informerade också fullmäktige om att det fanns vissa brister i arbetet, men att de inte var allvarliga. Styrelsen redogjorde inte för fullmäktige om styrelserna och nämnderna vidtagit några åtgärder.

Vår kommentar

Vår granskning visar att det finns områden i styrelsens uppdrag att leda, samordna och ha uppsikt över arbetet med den interna kontrollen som behöver fortsätta utvecklas.

7. Svar på revisionsfrågor

Revisionsfråga	Vår kommentar
Har regionstyrelsen agerat tillräckligt i sin roll att leda och samordna arbetet med intern kontroll?	Delvis. Styrelsen beslutade om tillämpningsanvisningar och gav informellt stöd till styrelserna och nämnderna i deras arbete. Granskningar år 2021 visar dock att arbetet med intern kontroll behöver fortsätta utvecklas i regionen.
Har regionstyrelsen haft tillräcklig uppsikt under år 2021 av övriga styrelser och nämnders arbete med intern kontroll?	Delvis. Styrelsen utvärderade och följde upp arbetet med intern kontroll i regionen. Granskningar år 2021 visar att styrelserna och nämnderna i stort uppfyllde de formella kraven i reglementet för intern kontroll. Det finns dock kvar brister i arbetet och styrelsen behöver fortsätta utveckla sin uppsikt av arbetet.
Har regionstyrelsens rapportering till fullmäktige om den interna kontrollen under år 2021 varit tillräcklig?	Ja.
Har regionstyrelsen agerat tillräckligt med anledning av rekommendationerna i föregående års granskning?	Det finns områden i styrelsens arbete med att leda, samordna och ha uppsikt över arbetet med intern kontroll som behöver fortsätta utvecklas.

Rekommendationer till regionstyrelsen

- För att skapa bättre förutsättningar för uppsikten behöver styrelsen tydliggöra och ställa högre krav på hur övriga styrelser och nämnder ska rapportera till styrelsen om resultaten och arbetet med den interna kontrollen.
- Utveckla utvärderingen och analysen av arbetet med den interna kontrollen i regionen. Besluta om åtgärder för att rätta till identifierade brister.

Rekommendationerna kommer att följas upp i nästa års granskning.

Umeå den 5 april 2022

Malin Hedlund
Sakkunnig

Revisionskontoret
Region Västerbotten

Bilaga 1 Nedbrytning av revisionsfrågor

1. Har regionstyrelsen agerat tillräckligt i sin roll att leda och samordna arbetet med intern kontroll?
 - Har styrelsen beslutat om regionövergripande tillämpningsanvisningar för intern kontroll?
 - Har styrelsen säkerställt att övriga styrelser och nämnder fått stöd i deras arbete med intern kontroll?
 - Har styrelsen tillhandahållit mallar för riskanalyser, internkontrollplaner och uppföljning?
2. Har regionstyrelsen haft tillräcklig uppsikt under år 2021 av övriga styrelser och nämnders arbete med intern kontroll?
 - Har styrelsen metoder och system för att bevaka och ha uppsikt över att övriga styrelser och nämnder följer fullmäktiges reglemente för intern kontroll?
 - Har övriga styrelser och nämnder följt fullmäktiges reglemente för intern kontroll?
 - Har styrelsen under år 2021 utvärderat regionens samlade system för intern kontroll?
 - Har styrelsen beslutat om åtgärder för att rätta till eventuella brister som utvärderingen visat?
3. Har regionstyrelsens rapportering till fullmäktige om den interna kontrollen under år 2021 varit tillräcklig?
 - Har styrelsen rapporterat till fullmäktige om styrelsernas och nämndernas arbete med intern kontroll?
 - Har styrelsen rapporterat till fullmäktige om kontrollerna visat på några allvarliga brister?
 - Har styrelsen rapporterat till fullmäktige om vilka eventuella åtgärder som är vidtagna för att rätta till brister i den interna kontrollen?
 - Har styrelsen rapporterat till fullmäktige en samlad bedömning av den interna kontrollen i regionen?